

10. Лешли Д. Работать с маленькими детьми, поощрять их развитие и решать проблемы: кн. для воспитателей дет. сада / пер. с англ. А. С. Трошина – М. : Просвещение, 1991.
11. Нетрадиционные методы в коррекционной педагогике / Сост. М. А. Поваляева. – Ростов н/Д : Феникс, 2006.
12. Артпедагогика и арттерапия в специальном образовании / Е. А. Медведева, И. Ю. Левченко, Л. Н. Комиссарова, Т. А. Добровольская. – М. : Academia, 2001.

ЭМАНОВА З. Г. Новый взгляд на задания начального этапа музыкального воспитания.

В статье сравниваются традиционный и новый взгляд на задания начального этапа музыкального воспитания с учетом возможностей, потребностей и интересов детей дошкольного возраста. Также обосновано значение гедонистической, практической, коммуникативной и коррекционной функций музыки в жизни дошкольников в соответствии с современными научно-педагогическими тенденциями.

Ключевые слова: музыка-в-ребенке, гедонистическая, практическая, коммуникативная и коррекционная функции музыки, удовольствие, музыкальная деятельность, общение, коррекция.

EMANOVA ZOYA GRIGORIVNA. Tasks of the primary stage of musical education: the new view.

The new and traditional views on tasks of the primary stage of musical education taking into account possibilities, requirements and interests of preschool children are compared in article. Value of hedonistic, practical, communicative and correctional functions of music in a life of preschoolers according to modern scientific-pedagogical tendencies is also proved.

Keywords: music-in-the-child, hedonistic, practical, communicative and correctional functions of music, pleasure, musical activity, communion, correction.

Єфімова В. М.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті з'ясовані деякі аспекти підготовки педагогів з погляду процесу глобалізації, проаналізовані окремі вимоги щодо професійної підготовки майбутніх учителів.

Ключові слова: глобалізація, професійна підготовка, майбутні учителі.

Фахівці у галузі освіти значною мірою забезпечують розвиток держави і суспільства. Професійна діяльність педагогів, особливо підготовка до неї майбутніх вчителів, впливає на майбутнє, створює його, формує громадянина майбутньої України. У ХХІ столітті професійна підготовка вчителя стрімко набуває нових рис, зумовлених особливими вимогами як до особистості вчителя, так і до його професійних здібностей. На думку В. І. Загвязінського, основні стратегічні орієнтири освіти тепер формуються світовою спільнотою, набуваючи глобального характеру, але

конкретизуються й інтерпретуються з урахуванням традицій і умов кожної країни [5, с. 11].

Проте ряд теоретичних і практичних аспектів розвитку професійної підготовки майбутніх вчителів у сучасному світі вимагає спеціального аналізу. Зокрема, необхідно розглянути, які аспекти глобалізації потрібно враховувати у проектуванні професійної підготовки майбутнього вчителя, яким чином глобальні процеси можуть впливати на здоров'я, життєдіяльність особистості, які завдання системи освіти існують щодо формування оптимальної життєвої стратегії майбутнього фахівця. Обговорення цих питань передбачає уточнення педагогічного контексту поняття "глобалізація", аналіз деяких стратегічних пріоритетів професійної підготовки майбутніх учителів.

Метою статті є з'ясування окремих аспектів підготовки майбутніх учителів у контексті сучасної глобалізації.

Вивчення проблем глобалізаційних процесів в освіті передбачає аналіз самого поняття "глобалізація", яке належить до багатозначних і багатоаспектних. Проте у педагогічних, філософських і соціологічних словниках визначення цього терміну з'явилося лише останніми роками.

У "Соціологічному енциклопедичному російсько-англійському словнику" поняття "глобалізація" (globalization) визначається як процес взаємозалежності країн, що зростає під впливом економічних, політичних, культурних відносин; виникнення світової загальної соціокультурної системи, диференційованої на окремі локальні підсистеми [7, с. 80].

У такому виданні, як "Соціологія: Енциклопедія" зазначено, що термін "глобалізація" (від англ. "global" – світовий, загальний) ввели у науковий обіг у 60-х роках ХХ століття Е. Ласло, Д. Медоуз, М. Месарович та інші [13, с. 266]. Вперше глобалізація як феномен об'єднання ринків окремих видів продукції і послуг, що продукувалися крупними транснаціональними корпораціями, була осмислено зафіксована американським ученим Т. Левіттом (1983) [12, с. 266].

А. Вебер зазначає, що вживання поняття "глобалізація" розпочалося приблизно з кінця 1980-х років, а у 1990-ті утвердилося на позначення домінуючої тенденції світового розвитку [4, с. 19].

Однак, сьогодні вчені ще не дійшли згоди стосовно єдиного, завершеного, загальноновизнаного визначення поняття глобалізації, тому у світі існує декілька інтерпретацій цього явища. Так, у "Політологічному

енциклопедичному словнику” вказується, що Е. Гідденс трактує явище глобалізації як “розширення світових соціальних зв’язків, які з’єднують віддалені регіони таким чином, що місцеві події розвиваються під впливом подій, які відбуваються за багато миль від них”; Д. Гелд упевнений, глобалізація “передбачає, що політична, економічна, соціальна діяльність стає всесвітньою за своїми наслідками”, а Р. Робертсон вважає, що глобалізація – це “історичний процес посилення контактів між різними частинами світу, що призводить до одноманітності, яка постійно зростає, у житті народів планети” [10, с. 72].

У енциклопедії “Соціологія” термін “глобалізація” визначається як такий, що частіше використовується для позначення ситуації зміни всіх сторін життя суспільства під впливом загальносвітової тенденції до взаємозалежності і відвертості [12, с. 266]. У цьому словнику зазначено, що Р. Робертсон (1992) вважає, що “поняття глобалізації належить як до компресії світу, так і до інтенсифікації усвідомлення світу як цілого..., як до конкретної глобальної взаємозалежності, так і усвідомлення глобального цілого у XX столітті” [12, с. 266]. М. Уотерс (1995) відзначає наступне: глобалізація – це процес, “у ході якого і завдяки якому визначне діяння географії на соціальну і культурну структуру скасовується і у якому люди це скасування все більше усвідомлюють” [12, с. 266].

О. М. Новіков вважає, що глобалізація – це процес всесвітньої економічної, політичної і культурної інтеграції, основними характеристиками якого є розповсюдження капіталізму по всьому світу, світовий розподіл праці, міграція в масштабах всієї планети грошових, людських і виробничих ресурсів, а також стандартизація економічних і технологічних процесів і зближення культур різних країн [9, с. 11].

З сучасної точки зору сутність дефініції “глобалізація” визначається як широкий спектр подій і тенденцій: інтенсивна боротьба за встановлення світового порядку; стрибкоподібне зростання кількості і впливу міжнародних організацій, ослаблення суверенітету національних держав; поява і розвиток транснаціональних корпорацій (ТНК), зростання міжнародної торгівлі; інтенсивні масові міграції і формування співтовариств; створення планетарних ЗМІ і експансія західної культури у всі регіони світу і т. д. Аналіз цих релевантних теорій глобалізації тенденцій показує, що вони набули характеру синхронних суспільних змін на початку та в середині

XX ст., і відбулося це перетворення таким чином, що його можна охарактеризувати як соціокультурне зрушення [5, с. 11].

У політиці глобалізація полягає в ослабленні ролі національних держав. З одного боку, це відбувається через те, що посилюється роль впливових міжнародних організацій: Всесвітньої торгової організації, Європейського союзу, НАТО, МВФ, Світового Банку. З іншого боку, за рахунок скорочення державного втручання в економіку і зниження податків збільшується політичний вплив підприємств (особливо великих транснаціональних корпорацій).

Для економічних аспектів глобалізації характерна вільна торгівля, вільний рух капіталу, зниження податків на прибуток підприємств, простота переміщення промисловості між різними державами на користь зменшення витрат на працю і природні ресурси.

Для культурної глобалізації характерні зближення ділової і споживчої культури між різними країнами світу, широке використання англійської мови для міжнародного спілкування, зростання використання Інтернету для отримання інформації і спілкування, розповсюдження по всьому світу американських фільмів, телепередач і програмного забезпечення, а також зростання міжнародного туризму.

Глобалізація – це визнання взаємозалежності сучасного світу, вона постійно зростає, а головним наслідком глобалізації є значне послаблення (деякі дослідники наполягають навіть на руйнуванні) національного державного суверенітету під натиском дій транснаціональних утворень. Основною сферою глобалізації є міжнародна економічна система, тобто глобальне виробництво, обмін і споживання [8, с. 266].

А. Бузгалін вважає, що система всесвітньої гегемонії в економіці (нова якість ринку, грошей, капіталу), політика і ідеологія зумовлюють її внутрішні суперечності, розгортання певної сукупності форм і методів протидії глобальній владі [3, с. 35].

Але у контексті нашого дослідження найбільш важливими є соціальні та культурні зміни як наслідок глобалізації. Так, під час аналізу постіндустріального суспільства Д. Белл визначив декілька наслідків глобалізації: в економічній галузі відбувається перехід від економіки, яка виробляє товари, до обслуговуючої економіки; при розподілі населення за родом занять перевага надається професійно-технічному класу; головним принципом існування суспільства стає провідна суспільна роль

теоретичного знання як джерела інновацій і політичних формулювань; пріоритети майбутнього – контроль і оцінка технологій; ухвалення рішення: створення нової “інтелектуальної” технології [2].

На думку В. Г. Кременя, “основними рисами глобалізації суспільного розвитку вважаються: зближення націй, народів, держав, кроки до створення спільного економічного поля, інформаційного простору тощо; дедалі тісніше зближення характеру суспільних відносин у різних країнах світу; залежність значною мірою прогресу кожної країни від здатності спілкуватись зі світом: об’єктивна неможливість країни, що має неадекватні за характером більшості країн світу суспільні відносини, успішно розвиватись, що унеможлиблює тривале існування, а тим більше поділ світу на протилежні соціально-економічні системи; небувале раніше загострення конкуренції між державами, у вимір якої потрапляють, крім економічної, й інші сфери; зміна сутності держави, змушеної передавати частину своїх традиційних функцій об’єднанню держав континентального характеру, як, наприклад, Європейський Союз, чи загальносвітового – як ООН” [6, с. 2].

Д. Белл підкреслює, що нові способи життя кидають виклик тенденціям культури, які спрямовані на піднесення значущості людської особистості [2, с. 3].

Відомий британський соціолог З. Бауман виділяє три головні ознаки сучасного (індивідуалізованого) суспільства: втрата людиною контролю над більшістю значущих соціальних процесів; зростаюча у зв’язку з цим невизначеність і прогресуюча незахищеність особистості перед неконтрольованими нею змінами; прагнення людини відмовитися від досягнення перспективної мети заради отримання негайних результатів, що призводить до дезінтеграції як соціального, так і індивідуального життя [1, с. 107].

Глобалізація є комплексною тенденцією в розвитку сучасного світу, яка зачіпає його економічні, політичні, культурні, але найперше інформаційно-комунікаційні аспекти [12, с. 227]. Система глобальної інформації, що формується, впливає на потреби і інтереси, загальні для жителів всіх країн. У свою чергу, глобальні потреби призводять до виникнення глобальних продуктів. Наступний рівень глобалізації – уніфікація менеджерської стратегії і тактики, що розробляється для глобального ринку без спроб адаптації управління до місцевої специфіки.

Таким чином, глобалізація передбачає також і тенденцію до уніфікації світу, до життя за спільними принципами, схильність до дотримання спільних цінностей, підкорення спільним звичаям і нормам поведінки. Глобалізація обґрунтовується соціальним станом, коли символічні практики є пріоритетними стосовно матеріальних, починає домінувати глобалізація символічних обмінів, що звільняють (вже через свою природу) соціальні відносини від просторових відгуків. Глобалізація призводить до взаємного уподібнення соціальних практик на рівні повсякденного життя. Саме цей аспект глобалізації є традиційним об'єктом критики захисників національних культурних традицій від ескалації західної, передусім американської, інформаційної продукції. Вони вважають, що глобалізація інформаційно-комунікаційних процесів призводить до нівеляції самотності культур у різних країнах і підпорядкування ЗМІ не гуманітарним, а комерційним інтересам [12, с. 227].

Створюються трансконтинентальні та трансрегіональні потоки і мережі дій, обмінів і владних відносин з серйозними наслідками для процесів ухвалення рішень. Нові зразки ієрархії і нерівності, включення і виключення розтинають національні межі. А. Мартінееллі вважає, що виникають нові проблеми соціальної інтеграції, глобального управління і демократичної підзвітності, оскільки суверенна влада національних держав деформується, а їх роль у світовій політиці змінюється [8, с. 6].

На думку В. І. Самохвалової, говорячи про глобалізацію, слід враховувати, що це поняття може мати не тільки різні сенси, але і різні цілі, що визначає і різні ціннісні вектори цих різних сенсів, і різну стратегію досягнення мети [11, с. 9]. У одному випадку глобалізацію розуміють як організацію єдності різноманіття, що забезпечується взаємодією різних культурних традицій, зразків і цінностей, установку на їх збереження для збагачення змісту культурного життя людства і його культурного простору. У іншому випадку глобалізація розуміють як уніфікацію культурних моделей, що з неминучістю означатиме і гомогенізацію культурного простору людства. Автор вказує, що при цьому культурна уніфікація, як виявилось, повинна відбуватися за американським зразком, а гомогенізація – означати “структуризацію” простору відповідно до американських цінностей [11, с. 9]. Іншими словами, у реальній дійсності інструментом глобалізації був обраний другий варіант – одностороннього монологічного

диктату, за якого відбувається витіснення, придушення культурою, узятую “за зразок”, інших культур.

А. Мартінееллі зазначає, що всесвітня глобалізація поступово проникає у всі сфери соціального життя, зокрема і у сферу освіти [8, с. 7]. А. Н. Новіков підкреслює, що саме освіті в новому постіндустріальному суспільстві належить ключова роль [9, с. 2]. На думку автора, тепер все більше усвідомлюється та істина, що основою прогресивного розвитку кожної країни і всього людства у цілому є сама Людина, її етична позиція, багатопланова природна діяльність, її культура, досвідченість, професійна компетентність [9, с. 7].

Нове суспільство, у якому знання стають капіталом і головним ресурсом економіки, ставить нові вимоги до основної і професійної школи. Як зазначає О. М. Новіков, технологія завтрашнього дня вимагає не мільйонів поверхнево начитаних людей, готових працювати в унісон на нескінченно монотонних роботах, не людей, які виконують вказівки не змигнувши оком, усвідомлюючи, що ціна хліба – це механічне підпорядкування влади, а людей, які можуть ухвалювати критичні рішення, які можуть знаходити свій шлях у новому оточенні, які досить швидко встановлюють нові відносини в швидко змінюваній реальності [9, с. 30].

Результатом ефективного навчання в постіндустріальному суспільстві, в першу чергу, стає: наявність особливого освітнього ресурсу для освоєння безлічі складних технічних систем; здатність ефективно освоювати величезні масиви інформації; здатність успішно діяти в максимально невизначеній (у різних сенсах) економічній, технологічній, виробничій і т. п. ситуаціях; самостійність і рішучість, необхідність швидко орієнтуватися в інформаційному потоці, що все прискорюється, швидко ухвалювати рішення і організувати їх втілення; уміння класифікувати і перекласифікувати інформацію, оцінювати її, змінювати категорії за необхідності руху від конкретного до абстрактного і назад, розглядати проблему з нової позиції: як навчити самого себе; готовність діяти в умовах високої динаміки ринку праці; уміння працювати в команді, часто різномірній, наявність комунікабельності, толерантності, навиків самоорганізації, уміння самостійно ставити мету і досягати її; ефективно навчання різними мовами, комп'ютерній грамотності і текстовій культурі (уміння розуміти текст, аналізувати його, оформляти свої думки у вигляді тексту).

Як вважає О. М. Новіков, освіченість в постіндустріальному суспільстві – це здатність спілкуватися, вчитися, аналізувати, проектувати, вибирати і творити [9, с. 32].

Таким чином, глобалізація – це не тільки нові технології і масштаби торгівельно-економічних і фінансових зв'язків, але і політика, яка обслуговує певні інтереси, а також відповідна ідеологія. Глобалізація – це багатогранний процес з великими наслідками для життя всіх людей, що накладає обмеження і відкриває можливості для індивідуальної і колективної дії.

Використана література:

1. *Бауман З.* Индивидуализированное общество / З. Бауман / пер. с англ. под ред. В. Л. Иноземцева. – М. : Логос, 2005. – 180 с.
2. *Белл Д.* Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. / Д. Белл / Перевод с английского. – М. : Academia, 1999. – 956 с.
3. *Бузгалин А.* Призрак “антиглобализма” / А. Бузгалин // Свободная мысль. – 2003. – № 1. – С. 35-39.
4. *Вебер А.* В поисках альтернативы: Два вектора политики развития и новые протестные движения / А. Вебер // Свободная мысль. – 2003. – № 1. – С. 17-31.
5. *Загвязинский В. И.* Стратегические ориентиры и реальная политика развития образования / В. И. Загвязинский // Педагогика. – 2005. – № 6. – С. 10-14.
6. *Кремень В. Г.* Освіта і наука України: шляхи модернізації (Факти, роздуми, перспективи) / В. Г. Кремень. – К. : Грамота, 2003. – 216 с.
7. *Кравченко С. А.* Социологический энциклопедический российско-английский словарь: Более 10 000 единиц / С. А. Кравченко. – М. : ООО “Издательство Астрель”; ООО “Издательство АСТ”; ООО “Транзиткнига”, 2004. – 511 с.
8. *Мартинели А.* Рынки, правительства и глобальное управление // Социологические исследования. – 2002. – № 12. – С. 6.
9. *Новиков А. М.* Постиндустриальное образование : Публицистическая полемическая монография / А. М. Новиков. – М. : Эгвес, 2008. – 136 с.
10. Політологічний енциклопедичний словник / за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. – Вид. 2-ге, доп. і перероб. – К. : Генеза, 2004. – 736 с.
11. *Самохвалова В. И.* Метафизика глобализации. От утопии к антиутопии / В. И. Самохвалова // Глобальный мир. – 2002. – Вып. 11. – С. 5.
12. *Социология : Энциклопедия* / сост. А. А. Грицанов, В. Л. Абушенко, Г. М. Евелькин, Г. Н. Соколова, О. В. Терещенко. – Мн. : Книжный Дом, 2003. – 1312 с.

***ЕФИМОВА В. М.* Профессиональная подготовка будущих учителей в контексте современной глобализации.**

В статье рассмотрены основные аспекты подготовки педагогов с точки зрения процесса глобализации, проанализированы некоторые требования к профессиональной подготовке будущих учителей.

Ключевые слова: глобализация, профессиональная подготовка, будущие учителя.

YEFIMOVA V. M. Future teacher professional training in the context of modern globalization processes.

The article discusses the main aspects of teacher training in terms of globalization processes; some demands to future teacher professional training are analyzed.

Key words: globalization, professional training, future teachers.

Калита Н. І.
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка

К. Д. УШИНСЬКИЙ ПРО ЗМІСТ ВИХОВНОГО ІДЕАЛУ

У статті реконструйовано зміст виховного ідеалу у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського; визначено його основні аспекти, які відповідають меті виховання, встановлено, що зміст виховного ідеалу у спадщині педагога відповідає змістові процесу виховання всебічно і гармонійно розвиненої особистості; з'ясовано, що напрямками всебічного і гармонійного виховання особистості є розумове, моральне, трудове, фізичне, естетичне виховання; визначено цінність як перспективу досягнення мети кожного із напрямів.

Ключові слова: виховний ідеал, особистість, самосвідомість, розумове виховання, моральне виховання, трудове виховання.

Постановка проблеми. Однією з актуальних проблем сучасної педагогіки як науки та навчальної дисципліни є нове прочитання педагогічної спадщини тих діячів української культури, які працювали на теренах чужої культури і виявили свої погляди в іншомовній формі. До таких персоналій належить життя і педагогічна спадщина Костянтина Дмитровича Ушинського (1824–1870) – українського російськомовного педагога і громадського діяча. Педагогічна спадщина Костянтина Ушинського виявляє своєрідний діалог культур: української та російської, зокрема у сфері становлення та розвитку педагогіки.

В Україні як і в інших країнах світу, історично склалася система виховання, що ґрунтувалася на національних рисах і самобутності українського народу, але тривалий час вона нехтувалася і заборонялася. Нині, спираючись на глибинні національно-виховні традиції народу, поступово відроджується національна система виховання, яка враховує такі властивості сьогодення як відродження всіх сфер життя українського суспільства і процес розбудови незалежної держави. В її основі – український виховний ідеал. За О. Вишневським: "...Ідеал – це вічний, досконалий, але недосяжний взірець" [3]. Реконструювавши модель виховного ідеалу у спадщині К. Ушинського, в основі якого прагнення